

1. Nr inwentarza: 2825
2. Autor/rzy: Karol Hubert Rostworowski
3. **Tytuł egzemplarza: Straszne dzieci**
4. Inne wersje tytułu (wg afisza):
5. Tytuł oryginalny:
6. Autor przekładu:
7. Współpraca (autor adaptacji):
8. Słowa kluczowe: Teatr Miejski im. J. Słowackiego, bajka sceniczna, groteska dramatyczna, Teofil Trzcziński, Karol Hubert Rostworowski
9. Data, miejsce, rok wydania [druki]:
10. Data utworzenia egzemplarza teatralnego: 1921
11. Typ zasobu: maszynopis, egzemplarz teatralny
12. Oznaczenia, pieczęcie: Teatr Miejski w Krakowie, Biblioteka Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie, Cenzura: Wydział Prezydyalny Województwa Krakowskiego - zezwolenie na wystawienie z dnia 26 X 1921,
13. Noty (obsada, skreślenia): odręczne poprawki, skreślenia i notatki ołówkiem czarnym, czerwonym i niebieskim oraz atramentem czarnym,
14. Język: polski
15. Opis fizyczny: s. 180, 284 x 210 mm, afisz 17-21 XII 1921
16. Lokalizacja oryginału: Archiwum Artystyczne i Biblioteka Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie
17. Prawa: domena publiczna
18. Inscenizacje powiązane:
 - a) Teatr, scena: Teatr Miejski im. J. Słowackiego, dyr. Teofil Trzcziński
 - b) Data/y premier/y: 17 XII 1921 (powtórzone 18, 19, 20 i 21 XII 1921)
 - c) Reżyseria: Teofil Trzcziński
 - d) Scenografia/kostiumy:
Nowe dekoracje mal. Zygmunt Wierciak
Nowe kostiumy wg proj. Iwona Galla
 - e) Autor muzyki: brak inf.

f) Obsada/y (wg afisza z premiery):

Król Caca – Tadeusz Białkowski

Królowa Dusia – Halina Kacicka-Gall

Królewicz Bobo – Władysław Krasnowiecki

Królewicz Bazia – Stanisław Kustowski

Gryzia, baletniczka – Maria Modzelewska

Bibcia, baletniczka - ***

Diasek – Alfred Szymański

Fufa – Antonina Klońska-Sauerowa

Aniołek stróż – Jadwiga Kossocka

Aniołek mocny – Maria Michałowska

Aniołek obrońca - ***

Aniołek policjant - ***

Klucznik – Czesław Kaden

g) Identyfikacja ingerencji (autorzy ingerencji, rodzaj – np. suflerskie, reżyserskie, inspicjenta): maszynopis, egz. inspicjenta lub suflera (na egz. suflerski wskazuje konsekwentne wykreślenie didaskaliów); w tekście nieliczne oznaczenia i kreślenia niebieską kredką i ołówkiem, na końcu tekstu ozdobnie wypisana niebieską kredką data premiery. Na stronie tytułowej okrągła pieczęć z godłem państwowym, o treści: „WYDZIAŁ PREZYDYALNY WOJEWÓDZTWA KRAKOWSKIEGO” i odrębna adnotacja: „Cenzurowano i do wystawienia upoważniono, Kraków, d. 26/10/[1]921” z podpisem upoważnionego przedstawiciela Wojewody.

h) Opis powiązanych inscenizacji:

Pojawienie się w krakowskim repertuarze *Strasznych dzieci* było – z jednej strony – potwierdzeniem wysokiej pozycji, jaką zajmowała (zwłaszcza w Krakowie) twórczość dramatyczna Karola Huberta Rostworowskiego. Zarazem jednak ten dramat jest w jego dorobku produktem osobliwym – groteskowo-satyryczna bajka, także dla dorosłych, którzy w lalkowych (choć granych przez aktorów) bohaterach trochę jasełkowych, a trochę cyrkowych, posługujących się zinfantylizowanym językiem, mogą odnaleźć odniesienia do niekoniecznie bajkowych spraw. Historia o diasku, „który pomieszał porządek rzeczy” (Franciszek Xawery Pusłowski, „Czas” 1922 nr 77), nakłaniając ludzkie dzieci do egoizmu i próżności, kończy się pomyślnie, bo pokuta otwiera przed nimi niebo. Rzec jest ubraną w dziecięcy kostium opowieścią o historii ludzkości, rozpiętej między niebem i piekłem. Teofil Trzeciński, który był wówczas dyrektorem Teatru Miejskiego, zdecydował się na ten właśnie dramat w pełnej zgodzie z planem prezentacji szeregu dramatów nurtu awangardowego, jakie istotnie zrealizował podczas swojej krótkiej, ale niezwykle ciekawej artystycznie dyrekcji. Premiera wywołała sporo hałasu i dyskusji, stając się „w Krakowie artystycznym wypadkiem dnia”

(„Czas” 1921 nr 291). Świetnie bawił się Boy-Żeleński, relacjonując treść tego niezwykłego widowiska, a w samym pomysle słusznie dopatrując się związków tego dramatu „z owymi początkami teatru, kiedy to grywano go na placu przed kościołem i kiedy tyłoma jeszcze niemi wiązał się ze sprawami religii”. I dodawał: Dziś, w naszym pokoleniu, Rostworowski ze swymi misteriami jest zjawiskiem raczej egzotycznym”. Chwalił zarówno reżyserię Trzcíńskiego, który potrafił wniknąć w zamysł autora i skomponować „z ludzi i rzeczy misterną bajkę”, jak „bardzo dowcipne” dekoracje i kostiumy projektu Iwo Galla. Zaś Ludwik Skoczylas dostrzegał związki dramatu (i przedstawienia) z formą ekspresjonistyczną, podkreślając, że chodzi tu w gruncie rzeczy bardziej o styl niż o problem: „Ludzie to marionetki. Ich mieszkaniem pudełko. [...] Ręce i nogi na sznureczku reżysera, a mowa – to działanie maszynki wstawionej do buzi. Wszystko z góry przewidziane. Klótnia, pranie pięściami, płacz. Bogiem ich – aniołki i klucznik niebieski” („Głos Narodu” 1921 nr 290). Podobnie zapatrywał się na dramat i spektakl recenzent „Ikaca” (M. Sz., „IKC” 1921 nr 347). Zadanie aktorów polegało głównie na utrzymaniu się w „ogólnym stylu” i zachowaniu lekkości, dystansu wobec granych postaci i odtwarzanych zdarzeń. W tak pomyślanej formule spektaklu było nawet miejsce na drobne potknięcia, których kilka zdarzyło się podczas premiery – Boy donosił: „p. Białkowski swoją zimną krwią uratował sytuację, gdy jabłko stłukło się o wiele za wcześnie, a św. Piotr z gołębią dobrocią podniósł z chmury czapkę, która spadła diabłu i nasadził mu ją własnoręcznie na głowę” – żywioł lekkiej zabawy dopuszczał z powodzeniem podobne niedoskonałości. Wszystkie wymienione elementy „złożyły się na całość powabną razem i głęboką” – takie było zdanie Emila Haeckera, który widział w *Strasznych dzieciach* trwałą nabytek dla teatru („Naprzód” 1921 nr 289). Wilhelm Fallek w „Nowym Dzienniku” pisał, że przedstawienie zrobiło na nim, „w myśl intencji poety, wrażenie «jednego olbrzymiego świecidełka»”, „istnej symfonii”, na co złożyła się świetna reżyseria, znakomita oprawa plastyczna i gra aktorów, która „przeszła wszelkie oczekiwania” („Nowy Dziennik” 1921 nr 334).

Opracowanie: Agnieszka Marszałek

Opis merytoryczny do egzemplarza teatralnego zdigitalizowanego w ramach projektu digitalizacyjnego Cyfrowe Arcydzieła Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie ("CATS") - etap I, *Dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach zadania KULTURA CYFROWA 2021.*